

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА
АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ**

**«СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО
ПРАВА УКРАЇНИ»**

**Матеріали
X Міжнародної науково-практичної інтернет конференції**

20 жовтня 2023 року

Одеса
ОДУВС 2023

УДК 342.92(477)
ББК 67.9.(4Укр)401.0
С764

Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення
статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги

Стан та перспективи розвитку
С адміністративного права України: матеріали
764 Міжнародної науково-практичної інтернет
конференції, м. Одеса, 20 жовтня 2023 р. – Одеса
: ОДУВС, 2023. – 332с.

УДК 342.92(477)
ББК
67.9.(4Укр)401.0

© ОДУВС, 2023

СТАНОВЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮСТИЦІЇ, ЯК СКЛАДОВОЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА, В УКРАЇНІ

Шерстюк Г., кандидат юридичних наук, доцент кафедр адміністративного права та адміністративного процесу Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ, член кореспондент Академії адміністративно-правових наук України.

Своє існування адміністративна юстиція розпочала завдяки вченим держав Європи, що вперше розпочали розробку вчення щодо захисту суб'єктивних прав від публічної влади близько XVIII-XIX століть, що набула поширення й практичного втілення в країнах Центральної, Західної і Північної Європи, в таких державах, як Австрія, Англія (Велика Британія), Бельгія, Греція, Данія, Іспанія, Італія, Литва, Нідерланди (Голландія), Норвегія, Польща, Португалія, Румунія, Фінляндія, Франція, Швейцарія, Швеція, а також німецькі держави, зокрема Баден, Баварія, Вюртемберг, Прусія, Саксонія, Гессен, Саксен-Мейнінген, Саксен-Кобург-Гота, Ліппе, Ангальт та Ольденбург, Брауншвейг, Шварцбург-Сондергаузен, Шварцбург-Рудолштат.

Безперечним фактом є те, що теорію й практичне втілення адміністративної юстиції того часу не можна порівняти з тими формами та змістом, в котрих наразі реалізується спеціалізоване захищення прав фізичних й юридичних осіб від рішень суб'єктів з владними повноваженнями (бездіяльності чи дій), вони мали досить недосконалий характер й вимагали подальшого наукового розвитку.

Втім варто сказати, що завдяки науковим працям вчених Європи, що одними з перших розпочали дослідження та розвиток вчення щодо адміністративної юстиції, було визначено подальший розвиток та формування адміністративної юстиції та національного законодавства щодо неї.

Переходячи поступово до питання історичних етапів формування правової категорії національної адміністративної юстиції, варто зауважити, що власне українського інституту адміністративної юстиції перед утворенням незалежної України в 1991 році не існувало як такого. Це обумовлюється тим, що етнічні землі України до 1990 р. перебували в складі інших держав, через що становлення адміністративної юстиції повинно було пройти кілька стадій, які і пропонується нижче дослідити.

Намагаючись вибороти власні права, вольності й привілеї, національною елітою неминуче створюються умови задля забезпечення прав інших верств населення. Така тенденція мала місце і в Україні в період середини XVII – початку XVIII ст. Взірцем утілення цього суспільно-політичного процесу в

законодавчій діяльності гетьманів і є Конституція Пилипа Орлика. Одна із центральних ідей даного документа – це свідчення узурпації влади щодо некомпетентності гетьмана та призводить до безпорядків, законодавчого порушення, вольностей, утисків громадськості.

Подальше формування правової категорії «адміністративна юстиція», можна пов'язати із фактично першим кодифікованим нормативним актом України – «Права, за якими судиться малоросійський народ» 1743 р. Як слушно було зауважено І. Гриценком, в порівнянні із існуючими в той час нормативними актами й судовими органами, українським кодексом досить повноцінно було врегульовано існуючі в суспільстві та державі відносини, зокрема ним було визначено послідовність судового звернення, порядок та сутність розв'язання спорів публічного типу, закріплено чітку судову систему, інститут підсудності, описано суддівські повноваження, принципи судочинства, гарантії особистої безпеки, а також зазначено перелік й юридичний статус учасників судочинства.

Наступний етап – близько другої половини ХІХ ст. – формування судово-адміністративних «присутствій» аби розглядати скарги приватних осіб (підданих) на земські, міські та інші місцеві владні органи. Кожна губернія утворювала близько 10–14 «присутствій», кожне з котрих займалося розглядом скарг та постановляло рішення стосовно власної категорії справ (земські та міські справи, селянські справи, фабричні справи, промисловий податок, військова повинність, тощо).

Як зауважив М. Д. Загряцков, «присутствіям» не були так притаманні ознаки органів адміністративної юстиції, як сенату. Сенат, хоч і не можна назвати судовим органом, проте ним розглядалися справи як у вищій інстанції. В певних сферах адміністративного управління сенат виступав першою та останньою інстанцією з розгляду спорів адміністративного характеру.

Дореволюційну стадію пропонуємо розцінювати в якості передумов для зародження інституту адміністративної юстиції, а не в якості чітко визначеної системи адміністративної юстиції.

Після революції 1905 р. організується «Особлива нарада по перегляду діючого Учреждения Правительствующего Сенату», яка на протязі декількох років розглядала пропозиції по реформуванню сенату й утворенню місцевих адміністративних судів. Дана нарада до Лютневої революції 1917 р. вирішила, що сенат стане вищим адміністративним судом, а в межах судових округів вводяться посади адміністративних суддів, а окружні суди зобов'язанні розглядати адміністративні позови.

Адміністративною реформою 1906-1907 рр. також було передбачено утворення адміністративних судів. Проте реформа не зазнала практичної реалізації, а розглядати спорів адміністративного характеру продовжували губернські «присутствія».

Процес створення системи адміністративної юстиції безпосередньо в незалежній демократичній Україні почався з моменту прийняття 16 липня 1990 року Декларації про державний суверенітет України і 24 серпня 1991 року Акту проголошення незалежності України, тобто від утворення незалежної правової

демократичної країни, що мала на меті належне всебічне забезпечення прав й свобод кожної особи.

Саме з метою створення належного інструменту захисту фізичної особи від свавілля публічної адміністрації і відбулося створення та удосконалення судів адміністративного типу в Україні.

Розвиток ідеї реального забезпечення громадських прав та свобод, затвердження верховенства закону і обумовило необхідність проведення судової реформи в нашій державі. 28.04.1992 року було прийнято Концепцію судово-правової реформи, що здійснила декларування утворення судів адміністративного типу. Згідно зі змістом даного документа в Україні запроваджується адміністративне судочинство, задачею котрого можна визнати утворення окремої судової системи в справах адміністративного виду, яка буде займатися розглядом спорів громадян та владних державних органів. Так, основним покликанням розробки та прийняття КАС України стало завдання з мінімізації складності захисту громадських прав та свобод а межах сфери публічних правовідносин, забезпечення реалізації принципу відповідальності країни перед особами за свою діяльність шляхом надання людині (особі) права оскаржувати рішення (дії й бездіяльність) органів місцевого самоврядування, державних органів, посадовців, службовців, тощо.

Підготовленим й прийнятим КАС України остаточно було виведено відносини адміністративної юстиції за рамки правової регламентації цивільно-процесуального характеру, а також нормативно закріплено сучасну форму здійснення функцій адміністративної юстиції – адміністративне судочинство, задачею котрого є судове вирішення справедливої, неупередженої та своєчасної природи щодо спорів в межах сфери публічно-правових відносин аби ефективно захистити свободи, інтереси та права фізичних осіб, інтереси й права юридичних осіб від порушень, вчинених суб'єктами владних повноважень (ч. 1 ст. 2 КАС України).

Література

1. Адміністративні процедури і адміністративне судочинство в Німеччині: Збірник матеріалів. Німецький Фонд міжнародного правового співробітництва. К., 2006. 180 с.
2. Бевзенко В. Адміністративна юрисдикція: сутність, критерії та межі. Юридичний вісник України. 2019. № 31. с. 12-13 URL: <https://racurs.ua/b104-administrativna-urisdikciya-sutnist-kriteriyi-ta-meji.html>
3. Бевзенко В. Адміністративне право: забута спадщина й невивчені уроки. Юридичний вісник України. Київ. 2019. №30.с. 5
4. Бевзенко В. Історія становлення й розвитку вітчизняного інституту адміністративної юстиції. Історико-правовий часопис. 2013. № 2. с. 52-58. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipch_2013_2_13
5. Біла Р. В. Правові акти публічної адміністрації: теоретико-правове дослідження. Право і суспільство: Науковий журнал. 2019. №4. с. 140-145
6. Шерстюк Г.М. Захист цивільних прав фізичних осіб в адміністративному судочинстві : дис... канд..юр.наук: 12:00:07/ Науково-дослідницький інститут публічного права.Київ, 2020. 377 с.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ МОБІНГУ <i>Шатрава С., Леценко Д.</i>	288
ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗУМІННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТА ЗДІЙСНЕННЯ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ <i>Шевченко В.М.</i>	291
СТАНОВЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮСТИЦІЇ, ЯК СКЛАДОВОЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА, В УКРАЇНІ <i>Шерстюк Г.</i>	294
РОЛЬ ПОЛІЦІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВОПОРЯДКУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ <i>Шевченко І.Ю., Зінченко Д. А., Макарова О. П.</i>	297
ВНУТРІШНЬО ОСОБИСТІСНІ КОНФЛІКТИ СТУДЕНТІВ <i>Шувар Н.М., Сироїшко О.М.</i>	299
GUARANTEES OF JUSTICE AND FAIR TRIAL IN ADMINISTRATIVE CASES DURING MARTIAL LAW <i>Yablonovska A.A., Supervisor: Denisova A. V.</i>	303
МІЖНАРОДНІ УГОДИ УКРАЇНИ ЯК ДЖЕРЕЛА НАЦІОНАЛЬНОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА <i>Ярмакі В.Х.</i>	305
ПРАВОВИЙ СТАТУС ПОСАДИПРАВООХОРОННОЇ СЛУЖБИ <i>Ярмакі Х.П</i>	308
ДО ПИТАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ ПРОТИДІЇ АДМІНІСТРАТИВНИМ КОРУПЦІЙНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ <i>Настюк В. Я.</i>	312
ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ <i>Мех Ю. В.</i>	314
НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРИВАТНОГО НОТАРІУСА В УКРАЇНІ <i>Ладіна Л. С.</i>	316